

Philo. S. 33.

9*

DISPUTATIO METAPHYSICA
DE
IMMUTABILI-
TATE DEI,
DEO Juvante
Et

Inclytâ Facultate Philosophica
Consentiente
P R A E S I D E
M. VALENT. ALBERTI, Sileſ.
Colleg. B. M. V. Collegiato,
P. P.

MAURITIO ERICIO,
Tund. Holsato.

In Illustri Lipsiens. Academia
XVI. Febr. Anno M DC LXI
H. L. Q. C.

LIPSIAE,
Typis JOHANN-ERICI HAHNII.

Σὺν τῷ Θεῷ.

Thef. I.

Um primo mobili summos non-nunquam principes in politicis comparari videmus, quod subditorum animi fortunaeq; ad eorum motum commoveri, rectâ incedere, & claudicare deprehendantur. Et si comparationem illam ad supremum inter omnes principem, ad Deum ipsum, extendamus, non obscurè de motu ejus nostróq;, informabimur, quippe qui in eo sumus, movemur & vivimus.

Thef. 2. Sed quomodo cum perpetuo hoc motu ipsius immutabilitas consistere possit, non tam facile appareat. Ea enim, quæ nunquam quiescere solent, per motum variari, experientia constat.

Thef. 3. Ethnici quidem de immutabilitate divinâ, rationem certiores fecisse, ex modis loquendi, quibus nonnunquam usi fuere, probare possumus. Super locum quendam Arati (qui ita de Deo loquitur divinitus, ut nihil melius possit exspectari ab homine veritatis cœlestis ignaro, teste Barthio Adv. l. i. c. 15.) scribit Leontius Mechanicus in Sphaerâ: ὁ γὰρ τοι Ἀράτος κατὰ τὴν κορυφὴν δόζαν εἴρηκε τῷ Διὸς τέγομα, ως αὐτὸν ὄντων βασιν.

Thef. 4. Basin verò cum Deum vocavit, non potuit non stabile quiddam & immutabile sibi imaginari. Substituerat quidem Hugo Grotius τῶν ἔντων βασιλία: Sed Barthius noster basin, fulcrum ipse literaturæ ingens, sustinet & defendit. Arnobii citat testimonium l. i. quando Deum ita alloquitur: Prima tu causa es, locus rerum ac spatiū, fundamentum cunctorum, quæcumq; sunt.

Thef. 5. Qvod Deum locum vocat *Arnobius*, consentientes
in eo Rabbinos habet, uti à B. Slevogto in disp. de ubiqvitate Dei per
operationem, prolixè citantur. Ea etiam ad nostrum institutum
pertrahere possemus, qvippe qvod ab Aristotelicis locus super-
ficies corporis ambientis immobilis primò, communiter definia-
tur, &, qvod in loco communi manifestissimum est, ad contento-
rum mutationem ipse non mutetur. Qvomodo verò ex aliâ im-
mobilitate divina immutabilitas ex ipso Aristotele adstrui possit,
de eo *Complutenses Metaph.* disp. 15. q. 1. §. 1. videri possunt.

Thef. 6. Talis verò immutabilitas uti ipsa varia est, ita-
nec unâ viâ rationi innotescit. Varia qvidem ipsa est, & qvot
modis mutabilitas, tot etiam immutabilitas accipitur, qvæ in o-
mnibus suis acceptionibus de Deo negari debet. Hic enim ex-
terna cum internâ variatione, creatio, annihilatio, generatio,
corruptio, augmentatio, diminutio, alteratio, motus localis, in-
tellectus & voluntatis passiones, & qvæcunq; tandem aliâs hic
afferrî possent, omnia divinæ perfectioni deneganda veniunt.

Thef. 7. Percipimus verò hæc singula dupli potissimum
modo. Primùm qvidem asseqvitur ratio existentiam Dei, eam-
que planè necessariam, qvod alibi demonstratum jam præsup-
ponimus. Ex hoc ulterius intelligi datur, qvod substantialiter
mutari non possit. Cùm enim Deus ex se necessariò sit, per nul-
lam actionem vel mutationem potest acquirere suum esse simpli-
citer, & cum à nullo pendeat, non potest illud amittere, uti lo-
quitur *Svarez*. disp. 30. sect. 12.

Thef. 8. Sed, cùm per rationem ad existentiæ divinæ co-
gnitionem aliter evehi non possimus, qvâm ut perfectionem Dei
simul concipiamus; ideo cognoscere simul possumus, qvod nec
accidentaliter mutari queat. Cùm enim Deus (verba sunt *Sva-
rezii loc. c.*) cādem necessitate, qvâ est, habeat omnem perfectionem essen-
di, non potest in eā diminutionem pati; Cum vero in eo esse habeat plenitu-
dinem omnis perfectionis, non potest secundum eam recipere augmentum.,
E. non potest pati mutationem, aut perfectionem, aut diminutionem perse-
ctionis. E. nullam.

Thef. 9. Alia argumenta suppeditat nobis simplicitas Dei,
qvæ in signo rationis nostræ immutabilitatem antecedere vide-
tur.

tur. Et cum simplicitas illa omnibus numeris absoluta perfec-
taq; sit; ideo etiam nullo modo compitus, necnulla ratione
mutabilis esse potest. Videantur *Commentatores in Lombard. lib. 1.*
sent. dist. 8. & in Thom. summae Theol. p. 1. qvæst. 3.

Thef. 10. Ita enim simplex est, ut nec potentiam ad ali-
qvid in se recipiendum habeat, & ipse purissimus actus existat.
Qvod si verò planè nihil in se admittere potest, qvomodo muta-
ri poterit & vices pati? Mutatio enim necessariò actum, & muta-
bilitas potentiam recipiendi presupponit. Rectè suprà *Thomæ*
h. p. q. 9. art. 1. Complutens. l. c. Moveri dicit essentialiter aliquid recipere,
& per receptionem illius aliter se habere. Ergo moveri supponit de nece-
ssitate potentiam in eo, qvod movetur, ut possit aliquid recipere, & aliter se
habere nunc ac priùs.

Thef. 11. Hic silentio præterire non possumus *Heereboor-
dum.* Is, ubi in hoc probandi negotio occupatus est, egregiè cir-
culum committit. In disputatione præcedenti æternitatem Dei
adstruxerat, ejusq; fundamentum immutabilitatem posuerat, uti
non tantum in thesibus ipsis ad oculum apparet, sed ipse simul
sub hujus disputationis suæ initium fatetur. *Qvia DEus, inquit,*
est immutabilis, ideo est ætermus, ut immutabilitas fuerit non quidem causa
in rigore sumpta, sed ratio saltem demonstrans æternitatem, & causa, ut
Scholasticorum quidam loqui amant, virtualis seu eminentialis. Jam ve-
rò cùm immutabilitatem ipsam demonstrare satagit, per æterni-
tatem eam, suppressâ saltem voce, adstruit. *Deus, inquit, seu di-*
vina substantia est incorruptibilis, qvia principium non habet. Quid ve-
rò aliud est, non habere principium, qvam à parte ante æternum
esse? Sed cum de æternitate loqueretur, qvæ circulo alijs haud
absimilis videri possit, per suum forsitan circulum *Logicum eam*
depingere voluit.

Thef. 12. Subodorari fortassis licet, qvid virum Optimum
seduxerit. Legerat apud Scholasticos Deo mutationem attri-
bui non posse, cum mutationis non habeat principium, uti hoc
argumentum passim proferri videas. Neq; verò non id ipsum
ex principiis Aristotelicis à *Complutens.* urgetur *Metaph. disp. 15. §. 1.*
Sed, qvòd ipse paulò ante de Deo creationem, ut mutationem
in ipso, negandam censuisset, & jam cum aliis hanc qvoq; im-

mutabilitatem probare voluisse, in hunc errorem prolapsus esse videtur.

Thef. 13. Atque haec argumenta immutabilitatem generaliter quidem adstruunt, nec opus est, ut ad singulas descendamus species, siquidem de pluribus nulla difficultas habetur. Quae verò de scientiâ & voluntate divinâ restant, ea paulò altius considerare operæ sanè haud leve pretium erit.

Thef. 14. Qvod enim utraqve, scientia & voluntas Deum mutabilem faciat, probabile videri potest ex actibus, quibus vel propter libertatem subjecti, vel objecti inconstantiam mutatio accidere videtur. Actus enim liber est aliquid in Deo, & hoc ipso, quo liber est, potest non esse in Deo, uti loquitur *Savarius diss. 30. sect. 6.* Porrò, creatarum rerum inconstantiam quis nescit? mutantur quadrata rotundis, quae tamen simplici Dei oculo spectari creduntur.

Thef. 15. Ante quam autem rem ipsam decidamus, de scientiâ prius aliqua annotanda veniunt. Accipitur verò ea vel subjectivè vel objectivè. Sic enim loqui volumus, ut eò clarius res ipsa appareat. Negò enim in foro versamur, aut in Romano Comitio: sed in communi theatro sapientum sub oculis veritatis: Cujus supellectilem atq; apparatus non tam nitidum, quam opulentum esse decet, inquit *Scaliger ad Cardan. Exerc. 1. u. 1.*

Thef. 16. Subjectivè considerata sive etiam principiatively, eadem est cum essentia Dei, parensque constantiam & immutabilitatem necessariò habet, sicuti *Thomas ipse p. 1. Sum. Theol. q. 9.* & *Commentatores* in hunc locum probant. Imò ipse *Aristoteles lib. 12. Metaph. c. 9.* scientiam cum Deo realiter identificari docuit, quae in omnes sequuntur.

Thef 17. Objectivè verò aut terminativè sub propriâ ratione scientiæ accipitur, & omnes res, quocunq; modo sciantur, in ordine ad scibile respicit. Atque de hac solùm nobis jam sermo esse potest. Siquidem hic mutationem aliquam vel nostra inconstantia, vel intellectus imbecillitas somniare solet.

Thef. 18. Hæc verò quamvis in se una sit & simplex, propter objectorum tamen diversitatem, variosque ad ea respectus distinguitur in scientiam simplicis intelligentiæ & visionis. Qvod enim

etiam solenne fragilitati esse conservatis; id etiam sic obtinetur;
ut nimirum nostro quasi modulo divinam immensitatem meti-
amur. Qvia enim visus nostro praesentia intuemur, intellectu
vero latius vagamur, & in morem Jani bifrontis ab utraqve
parte prospicimus, & ad ea, quae nondum existunt, aut nunquam
fient aliquando evehimur; id eodem ratione objectorum & modi
cognoscendi hoc modo divina scientia divisa fuit.

Thef. 19. Simplicis igitur intelligentiae dicitur, quae sim-
pliciter intelligit, quaecunque tandem possibilia sunt, aut ad fu-
turibile ut futuribile nunquam futurum fertur, uti quidam lo-
quuntur. Atque haec, quia ex vi solius intellectus & independen-
ter a voluntate in Deo fit, naturalis, abstractiva, indeterminata
dicitur. Videantur passim Scholastici.

Thef. 20. Scientia visionis dicitur, quae praeter praeterita
& praesentia, futura considerat, quae in aliquâ differentiâ durati-
onis & certâ existentia post jam factam determinationem volun-
tatis futura sunt. Visionis nomen analogice participat, non
quod Deus videat, cum hoc imperfectionis sit; sed quod per
modum quendam intuitionis ad res ipsas terminetur, quemad-
modum in visu nostro accidit. Libera alias, intuitiva, & de-
terminata vocari solet.

Thef. 21. Audiamus hanc de re Thomam ipsum p. 1. q. 14.
art. 8. Quædam licet non sint nunc in actu, tamen vel fuerunt, vel erunt.
Omnia ista dicitur Deus scire scientiam visionis, quia, cum intelligere, quod
est ejus esse, aeternitate mensuretur, quæ sine successione existens totum tempus
comprehendit, praesens intuitus fertur in totum tempus, & in omnia, quæ sunt
in quocunque tempore, sicut in subiecto fibi præsentialiter. Quædam vero
sunt, quæ sunt in potentia Dei, vel creaturae, quæ tamen nec sunt, nec erunt,
nec fuerunt. Et respectu horum non dicitur habere scientiam visionis; sed
simplicis intelligentiae.

Thef. 22. Propria vero Jesuitarum & adoptiva Arminia-
norum proles est scientia media secundum quam Deus, illud
quod nunquam futurum est sub certis conditionibus & circum-
stantiis cognoscere dicitur; veluti ab aliis aliter describitur.
Sed haec retulisse jam sufficiat.

Thef. 23. Ad hasce scientias, si immutabilitatem applica-
re de-

re debemus, de primâ, qvam simplicis intelligentiæ vocant, non multū laborabimus. Cum enim per hanc Deus omnia cognoscat, qvæcunque tandem esse possunt, qvanqvā nunqvā sint, ideo extensivè augeri non potest. Porrò cum simplex hæc sit perfecta quæ intelligentia, ut omnium rerum perfectiones, & qvos cunque gradus penetrat, nec intensivè mutari poterit. Neqve verò de hâc magnoperè Controversia est. Videatur *Heereboord disp. volum. l. 20.*

Th. 24. Scientia verò, qvæ visionis dicitur, majoribus difficultatibus est exposita. Rem verò totam brevissimis qvibus fieri poterit lineis explicatam dabimus. Notandum verò hic ante omnia est, qvod attributa qvædam in Deo à nobis, vel sine, vel cum ordinatione & voluntate divinâ considerari debeant. Sic omnipotentia in se considerata libera est & indifferens, ut non præcisè hoc vel illud fieri beat. Post ordinationem verò à Deo factam, qvæ semper sibi simillima & constantissima est, hoc tantum & non aliud fieri oportet. Sicuti commodissimè per hanc rationem à nostris Theologis redemptio humani generis per solam secundam Trinitatis personam necessariò absolvenda dicitur.

Thes. 25. Atq; hunc in modum scientia visionis etiam dupliciter considerari potest. Accipitur enim aliquando respectivè ad ordinationem divinam, atq; ita in sensu coniuncto consideratur, qvatenus Deus cognoscit ea omnia, qvæ producere, & cognoscere statuit. Hoc verò modo nec augeri potest, nec minui, qvippe qvod constantissima Dei voluntas nec plura per omnipotentiam operari, nec per omniscientiam intelligere beneplacito suo decrevit.

Thes. 26. *Heereboord disp. Vol. l. 20.* rectè & prolixè hæc omnia specialiter declarat, qvæ terminis ita rotundius includimus. Si scientia illa mutaretur, fieret illud, vel objectivè & extensivè, vel intensivè, vel demum actualiter. Qvod priori modo illud non fiat, antea insinuavimus. Extensivè enim aut objectivè scientia divina nec augeri nec minui potest, qvia nec plura nec pauciora objecta Deus producere decrevit. Nec intensivè: qvia nec medium, qvō cognoscit, nec principium qvod cognoscit, in Deo variari,

variari, augeri aut minui potest. Medium enim est ipsa essentia, si tamen medium vocari potest, per quam omnia cognoscit: Et intellectus seu cognoscendi principium idem est cum essentia, quae semper immutabilis est.

Thes. 27. Sed nec actualiter variatur. Actus cognoscendi alias antecedentem habet vel nudam potentiam, vel habitum; Sed neutrum, nec quidquam hisce simile in Deo reperitur, quippe qui & actus ipse purissimus est, & actu omnia cognoscit, nec demum per potentiam preparatur, aut per habitum facilior redditur.

Thes. 28. Et licet divinus intellectus ante determinationem divinæ voluntatis, ut non sciens futura, nobis videatur; non tamen admittit divina perfectio, ut Deum in aliquo instanti futura ignorantem nobis imaginemur, & sic ad actum sciendi aliquando progressum suisse putemus. Utrumque enim & determinatio & scientia divina ab aeterno simul incepunt, vel ut rectius loquar, nunquam incepunt, quia ab aeterno fuerunt. Et loquitur haec de re circumspecte & accurate *Joh. de Rada p. 1. Controv. 30. art. 4. concl. 3.* Distingvit ibi inter esse & intelligi. In illo priori ante determinationem divinam non intelligitur Deus sciens futura; Sed non est non sciens futura, quia verbum est dicit rei existentiam, quae non mensuratur per instantiam naturæ, sed temporis vel aeternitatis secundum rei cuiusque naturam. Per τὸ intelligi vero nostra delineatur imbecillitas, quae cum accuratissime procedere vult, perfectionem illam imperfecte apprehendit.

Thes. 29. Hisce præmissis concludimus cum *Heereboord l. c.* scientiam visionis, in quantum est conjuncta cum voluntate divina, in sensu, ut a junt, composito, nec augeri, nec minui. Quia sicut Deus, quicquid vult immutabiliter, ita quicquid scit ex iis, quae voluit, invariabiliter scit.

Thes. 30. Sed praeter hunc modum absolutè etiam & insensu diviso considerari potest, quatenus nimis cognitione & ratione nostrâ præscinditur aut separatur ab ordinatione divina; atque haec ratione ut barbarè loqui liceat, eam magis fuisse, quam esse minuibilem, aut augibilem, dici potest.

Th. 31. Res ipsa absq; periculo sic declarari potest. Concedit quisque plura Deum uti producere, ita haec scientiam cognosce-

B

re po-

re potuisse, in quo utroq; tamen per decretum & beneplacitum, suum limites posuit. Qvando itaq; à Schola sticis dicitur, Deum, aliquid scire posse, qvod nec scit, nec scivit, nec sciet unquam; illud Posse in æternitatem ipsam, ante omne decretum est transpor-tandum, ut sensus sit: Deum potuisse, si voluisset plura producere & cognoscere, qvod omnino verissimum est.

Thef. 32. Declarare hoc ulterius possumus ex Job. de Ra-da p. 1. Contr. 30. Humana voluntas duplicem potentiam habet ad opposita, unam manifestam, alteram non ita manifestam. Manifesta successiva est, qvâ post velle non velle seqvitur. Non manifesta absq;e successione ad opposita in instanti ita refertur, ut cum hoc jam volo, aliud imò contrarium voluisse potuerim, si voluissem. qvemadmodum hoc ex Scoto l. c. Rada ulterius deducit. Applicabimus hæc ad Deum. Qvando benignissimus ille rerum Artifex res sub hâc præcisè ratione producendas determinavit, habuit qvidem potentiam, aliter eas determinandi, si prius voluisset, qvamvis jam, factâ semel determinatione actu illa non expleatur. Atq;e sic, cùm Deus, qvod jam determinavit, cognoscat, habet etiam potentiam ad aliud, aut contrarium etiam cognoscendum, si ita voluntas ejus determinasset; qvamvis jam scientia illa propter beneplacitum ipsius in actum itidem non ducatur.

Thef. 33. Qyoniam itaq; hæc conclusio loquitur de tali potentia, qvæ jam per irrevocabilem actum, per beneplacitum & decretum divinum, tota sublata est, idèò immutabilitati divinae exinde nihil decrescit, uti ex phrasibus ipsis appareat.

Thef. 34. Atq;e in hisce sparsim continetur modus, quo ab æterno Deus ea, qvæ in tempore fiunt, cognoscit. Nimirum nos jam currere, mox sedere, deinde ambulare ab æterno intellexit, ut, licet hi situs in nobis per singula qvasi momenta mutentur, non tamen ejus mutetur scientia. Qvemadmodum constans amici mei effigies mihi durat, licet ille mortuus sit, & mirum miserumq;e in modum ipsius corporis forma mutetur. Aut qvemadmodum Architectus, anteq;am ædificet domum, & postq;am est exstructa, aut destruta, eandem semper domus idem in mente reservare potest: Ita etiam Deus totius universi-

tatis

tatis Architectus, & ante rerum primordia, & postquam sunt productæ, & tandem post earum interitum, unam eandemque constantissimamque semper cognitionem retinet.

Thes. 35. Ex eodem verò fundamento facilissime responderi potest, quod Deo liberrimum arbitrium absque omni mutatione competere possit, quod ad voluntatem tanquam alterum membrum, quod suprà posuimus, pertinet. Nimirum quia ab æterno omnia, omnesque vicissitudines invariabiliter novit; ideo nec de novo hoc jam velle aut nolle judicatur. Omnis enim mutatio in mutatione objecti consistit, ut, prout illud se habet in tempore, se jam Deus ab æterno illi etiam aut iratum aut placatum, præparaverit.

Thes. 36. Quæ verò ex antecedente Dei voluntate contra immutabilitatem Dei Calviniani extorquere volunt, illud Theologis expendendum relinquivimus. Si tamen & nobis contradictionis apparentiam tollere liceret, facilis esset responsio, non in Deo tanquam subjecto, sed in objecto seu homine mutationem omnem reperiri. Prout enim homo ut homo divinæ benignitati objicitur, antecedenti voluntate, prout ut homo peccator, conseqvente à Deo excipitur.

Thes. 37. Sed an Pontificii Deum mutabilem aliquando non reddant, meritò dubitamus. Tanta enim eorum subtilitas est, ut ex eo speculum confiant, nimirum ut Deum intuentes beati, omnia clare intueri valeant. Ut verò hoc obtainere possint, non tantum quod in nobis formaliter existit, sed & quod eminenter in creaturis continetur, repræsentandum est. Aut itaq; illud simul, aut successivè repræsentabitur. Si simul, omnisci erunt beati; si successivè, mutatio in Deo necessariò statuenda erit. Sed & hoc sublimiori cathedræ ventilandum relinquivimus.

Thes. 38. Nostrum jam esset, ut immutabilitatem soli Deo competere demonstraremus. Quæ verò constantiam, quodammodo similem mentiuntur, apud Aristotelicos materia prima est & cœlum & apud Christianos anima nostra & angelus. Sed quod inter omnes de mutatione ad esse, uti Scholæ Doctores loquuntur, sive de origine & creatione omnium satis constet, & de mutatione in esse in peculiaribus disciplinis, in Physica, &

Pneuma-

Pneumatica, agi debeat, eo labore jam supersedere possumus.
Videatur interim hâc de re Heereboord disp. Vol. I. 26. §. 6. 7. 8.

Thes. 39. Definitionem, qvam subjungere deberemus, nemo desiderabit, qvi negativis eam terminis conficiendam cogitaverit. Attributum enim hoc non tam dicit, qvid Deus sit, qvam qvid nonsit. Illi verò qvi benedictus est in secula,

SOLI SIT GLORIA.

COROLLARIA.

1. Objectum Lögicæ sunt tres mentis operationes.
2. Propositio: Deus est homo, neq; Synonymica, neq; Paronymica est.
3. Materia simplex Sperlingii non est materia prima Aristotelis.
4. Cognitio naturalis, qvæ præter sensitivam & rationalem singitur, omni caret fundamento.
5. Talibus ventis, qvalium vehementiam nuper experti fuimus, naturalis principalis causa assignari non potest.
6. Gallum ex cantu cognoscimus, quoties Bodinus in libb. de Rep. de Germania & Imperatoris præcipue potestate loquitur.

A Ut hoc aut nullum mihi dogma SOPHIA recludat.
QUODLIBET, HÆCCEITAS, nulla SOPHIA mihi.

De utilissimâ hâc materiâ disputanti suo Dn. ERICIO, incrementa studiorum precatur gratulabundus

Joh: Adam. Scherzer P.P. & p. t. Acad.
Lipf. RECTOR.

Ipse Tibi verè Deus immutabilis audit;
In melius Patriam mutet at ipse Tuam!

adlogediasì

Amico Optimo f.

PRÆSES.

F I N I S.

eeinstempeln!

Philos. D 87

